

Preliminära utgiftsramar för utgiftsområde 15 Studiestöd och utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning åren 2002– 2004

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 19 april 2001 beslutat att bereda övriga berörda utskott tillfälle att yttra sig över 2001 års ekonomiska vårproposition (prop. 2000/01:100) i vad avser bl.a. den ekonomiska politiken och utgiftstaket m.m. (yrkandena 1–5) samt i anslutning därtill väckta motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Utbildningsutskottet behandlar i det följande regeringens förslag till preliminära utgiftsramar (yrkande 4) i vad gäller utgiftsområdena 15 och 16 och däremot svarande yrkanden i partimotionerna 2000/02:Fi17 (m), 2000/01:Fi18 (kd), 2000/01:Fi19 (c) och 2000/01:Fi20 (fp). Dessutom behandlar utskottet motionen 2000/01:Fi33 (m).

Utbildningsutskottets överväganden

Utgiftsramar för utgiftsområde 15 Studiestöd

Regeringens förslag

Riksdagen godkände i november 2000 preliminära utgiftsramar för budgetåren 2002 och 2003. Regeringen föreslår i den ekonomiska vårpropositionen dels vissa ändringar i dessa ramar, dels preliminära ramar för år 2004.

För utgiftsområde 15 föreslås utgiftsramarna bli 22 493 miljoner kronor år 2002, 23 387 miljoner kronor år 2003 och 24 092 miljoner kronor år 2004. Dessa utgiftsramar innebär minskningar i förhållande till de preliminära ramarna för åren 2002 och 2003 med 1 871 miljoner kronor respektive 1 340 miljoner kronor.

De nya ramarna är anpassade till beräknat lägre studerandeantal inom vuxenutbildning och eftergymnasial utbildning samt till lägre antagande om ränta och prisbasbelopp än i budgetpropositionen för 2001.

Från och med år 2003 beräknas en ökning med 300 miljoner kronor till följd av att studiebidraget till gymnasiestuderande föreslås utgå under tio månader i stället för nuvarande nio månader. Från och med år 2003 beräknas också ökade medel för ett nytt vuxenstudiestöd. Det särskilda utbildningsbidraget (UBS) avvecklas.

Oppositionspartiernas förslag

Oppositionspartiernas förslag till utgiftsramar i partimotionerna 2000/01:Fi17 (m), 2000/01:Fi18 (kd), 2000/01:Fi19 (c) och 2000/01:Fi20 (fp) avviker från regeringens förslag enligt följande:

(belopp i miljoner kronor)

År	Regeringens förslag	Oppositionspartiernas avvikelser från regeringens förslag			
		m	kd	c	fp
2002	22 493	-1 017	-766	-384	-2 140
2003	23 387	- 462	-332	237	-1 840
2004	24 092	- 515	654	237	-1 830

Moderata samlingspartiet har i sitt förslag till utgiftsramar i motion Fi17 yrkande 5 utgått från att de som i dag studerar inom ramen för Kunskapslyftet skall ges rimliga förutsättningar att fullfölja sin utbildning. Förslaget om en ”kommunalisering” av Kunskapslyftet avvisas. Uppgifter som i dag ryms

inom kunskapslyftsprojektet bör i stället snabbare integreras i den kommunala vuxenutbildningen och i kommunernas ansvar. Medel avseende fortsatt utbyggnad av den kvalificerade yrkesutbildningen tillförs.

Kristdemokraterna eftersträvar, för att värna om utbildningskvaliteten, en jämn, långsiktig utbyggnad av högskolan. Därför utgår ramförslaget i motion Fi18 yrkande 7 från en lägre utbyggnadstakt än regeringens förslag. Varje studerande som erbjuds en utbildningsplats skall även erbjudas en god studiefinansiering. Kristdemokraterna vill ha ekonomiska förbättringar för såväl högskolestudenter och övriga vuxenstudenter som för gymnasiestuderande.

Centerpartiets ramförslag i motion Fi19 yrkande 4 innefattar ett nytt studiefinansieringssystem, där bidrag och lån vardera utgör hälften av totalbeloppet. Finansiering av detta sker bl.a. genom att 2 000 miljoner kronor tillförs utgiftsområde 15 vart och ett av åren 2002, 2003 och 2004. Besparing på medlen till studiebidrag görs med 300 miljoner kronor vart och ett av åren 2003 och 2004. Från utgiftsområdet överförs 2 384 miljoner kronor år 2002, 1 463 miljoner kronor år 2003 och 1 463 miljoner kronor år 2004 till utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet.

Folkpartiet förordar i motion Fi20 yrkande 4 att ett nytt studiestödssystem införs. Genom en rimligare finansiering av vuxenstudiestödet kan, enligt Folkpartiet, ramen sättas lägre än i regeringens förslag.

Utbildningsutskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till dels ändringar i tidigare beslutade utgiftsramar för budgetåren 2002 och 2003, dels ny ram för år 2004. I förslagen ligger bl.a. lägre studerandeantal inom vuxenutbildningen, studiebidrag till gymnasiestuderande under tio månader i stället för nuvarande nio månader och införande av nytt vuxenstudiestöd.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag till utgiftsramar för budgetåren 2002, 2003 och 2004 för utgiftsområde 15 Studiestöd och avstyrker motionerna Fi17 yrkande 5, Fi18 yrkande 7, Fi19 yrkande 4 och Fi20 yrkande 4 i vad avser detta utgiftsområde.

Utgiftsramar för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Regeringens förslag

Regeringen föreslår för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning utgiftsramar på 41 739 miljoner kronor år 2002, 42 970 miljoner kronor år 2003 och 44 743 miljoner kronor år 2004. Dessa utgiftsramar innebär i förhållande till tidigare beslutade preliminära ramar en ökning av ramen för år 2002 med 938 miljoner kronor och en minskning av ramen för år 2003 med 283 miljoner kronor.

Förändringarna av ramarna beror på flera faktorer. Resurser för de lagstadgade delarna av maxtaxereformen – 500 miljoner kronor för år 2002 och 1 700 miljoner kronor fr.o.m. år 2003 – beräknas i stället för under utgiftsområde 16 under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Medel för vårdhögskoleutbildningar – 1 420 miljoner kronor – beräknas fr.o.m. år 2002 under utgiftsområde 16 (tidigare utgiftsområde 25). Resurserna för s.k. NT/svux-utbildningar minskas med 345 miljoner kronor år 2002 och 400 miljoner kronor fr.o.m. år 2003. För kvalitetsfrämjande åtgärder inom humanistiskt, teologiskt, juridiskt och samhällsvetenskapligt utbildningsområde beräknas 100 miljoner kronor år 2002 och 200 miljoner kronor fr.o.m. år 2003. För åren 2002–2004 avsätts 50 miljoner kronor per år för forskning om biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling. Löne- och prisomräkning för år 2002 beräknas med ca 200 miljoner kronor.

Oppositionspartiernas förslag

Oppositionspartiernas förslag till utgiftsramar i partimotionerna 2000/01:Fi17 (m), 2000/01:Fi18 (kd), 2000/01:Fi19 (c) och 2000/01:Fi20 (fp) avviker från regeringens förslag enligt följande:

(belopp i miljoner kronor)

År	Regeringens förslag	Oppositionspartiernas avvikelser från regeringens förslag			
		m	kd	c	fp
2002	41 739	- 2 044	-6 091	-4 755	-4 550
2003	42 970	54 753	-7 143	-5 755	-4 150
2004	44 743	55 155	-8 171	-6 755	-4 150

Moderata samlingspartiet förespråkar i motion Fi17 yrkande 5 att en tydlig kvalitetssatsning görs på skolan. Denna satsning skall omfatta ett fritt skolval baserat på en nationell skolpeng, utvärdering och uppföljning av studieresultat, nationella kunskapsprov i grundskolan och en modern gymnasieexamen samt inrättandet av ett fristående, nationellt kvalitetsinstitut. Fördelningen av platser i högskolan bör baseras på utbildningens kvalitet och studenternas val av lärosäten, inte regionalpolitiska målsättningar. Medel bör avsättas för två nya stiftelsehögskolor fr.o.m. år 2002. Ett särskilt anslag föreslås för den kvalificerade yrkesutbildningen, all folkhögskoleutbildning samt utfasningen av kunskapslyftsprojektet. Vidare föreslås drygt en miljard kronor utöver regeringens förslag som satsning på grundforskning och forskarutbildning år 2004.

I motion Fi17 yrkandena 10 och 15 föreslår Moderaterna att riksdagen tillkännager för regeringen sin mening vad som i motionen anförs om skola och högre utbildning respektive om behovet av en politik som gör det lättare

att förena arbete och familj. Motionen anför bl.a. att en nationell skolpeng skulle säkra både elevernas fria val och förutsättningarna för mångfald och självständiga skolor i konkurrens om den bästa undervisningen. För införande av skolpeng beräknas 60 miljarder kronor. Vidare avvisas maxtaxan, eftersom den anses införas på bekostnad av barnfamiljernas valfrihet och bortser från behovet av mångfald.

I motion Fi33 framhåller Moderaterna att en mångfald av alternativ att välja mellan, fler än vad som finns i dag, och konkurrens som stimulerar kvalitetsutveckling är bättre än politiskt dirigerade enhetslösningar för skola och barnomsorg.

Kristdemokraterna föreslår i motion Fi18 yrkande 7 att ytterligare 4,2 miljarder kronor anvisas till kommunerna under utgiftsområde 25 så att kommunerna efter eget bestämmande kan förstärka kvaliteten och genomföra förändringar inom grund- och gymnasieskolan. Med anledning härav minskas medlen till utgiftsområde 16. Utbyggnaden av högskoleplatser bör ske i en takt som det finns sökande till och som organisationen mäktar med så att inte utbildningens kvalitet blir lidande. Även fördelningen av högskoleplatser bör ses över. Nya utbildningsplatser bör tillkomma inom yrkeshögskolan (kvalificerad yrkesutbildning). För att ge lärosätena ytterligare resurser till kvalitetsfrämjande åtgärder bör utbildningsplatser kunna säljas till utländska intressenter. Lärosätenas resurser för forskning bör öka.

I motion Fi18 yrkande 5 anges att regeringens förslag till maxtaxa har en rad brister. Familjepolitiken skall i stället ta sin utgångspunkt i familjens och barnens behov. Det offentliga stödet till barnomsorgen skall nå alla barn genom att ett barnomsorgskonto införs. Vidare framhålls att en skolsatsning inte bör göras genom centralstyrning utan i stället ske i form av en höjning av de generella statsbidragen. Skolsatsningen bör göras redan från år 2002.

Centerpartiet avsatte i sitt ramförslag i motion Fi19 yrkande 4 för en särskild skolsatsning 600 miljoner kronor utöver regeringens förslag vart och ett av åren 2002, 2003 och 2004. I satsningen skall ingå program för läs- och skrivutveckling samt matematik, ett kvalitetsinstitut och utbildningsinsatser riktade mot skolledare och skolpolitiker. Medel motsvarande regeringens skolsatsning bör föras över från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna. Antalet platser föreslås öka inom den kvalificerade yrkesutbildningen. För detta tillförs 45 miljoner kronor vart och ett av åren 2002, 2003 och 2004. Förslaget till maxtaxa avvisas. I stället bör införas ett barnomsorgskonto. Från utgiftsområde 16 bör medel motsvarande regeringens förslag om maxtaxa föras över till utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Det innebär att utgiftsområde 16 minskas med 3,9 miljarder kronor vart och ett av åren 2002, 2003 och 2004.

I motion Fi19 yrkandena 7 och 13 förordas bl.a. en genomgripande förändring av skolan så att fokus läggs på uppnådda kunskapsmål snarare än på antalet år eleven tillbringat i skolan. Gymnasieskolan bör, mot bakgrund av de många avhopp som sker i dag, kompletteras med en utbildningsgaranti som ger elever rätt att slutföra gymnasieutbildningen upp till 25 års ålder. Ett

fristående kvalitetsinstitut bör inrättas. Det bör införas en kvalificeringstrappa som gör det möjligt för högskolor att successivt bygga upp forskningsmiljöer och därmed få ökade resurser och större examinationsrättigheter. Ett nytt studiemedelssystem bör införas med lika delar bidrag och lån inom ramen för ett oförändrat totalbelopp. Distansutbildning bör stimuleras, bl.a. genom ett förändrat resurstilldelningssystem.

Folkpartiet framhåller i motion Fi20 yrkande 4 att regeringens maxtaxa bör ersättas med barnkonto. Enligt Folkpartiets mening bör Kunskapslyftet kunna få en mindre omfattning. En studentpeng bör införas så att studenternas val avgör var och hur högskolan skall byggas ut. Ett från Högskoleverket oberoende kvalitetsinstitut bör inrättas. Den s.k. doktorandereformen bör rivas upp. Folkpartiet föreslår inom ramen 500 miljoner kronor extra till grundforskning vid universitet och högskolor. Förstärkningen skall bl.a. kunna användas till inrättande av nya tjänster för doktorander och nydisputerade forskare. Genom en minskad utbyggnadstakt för högskolan ges möjligheter att satsa 400 miljoner kronor ytterligare på åtgärder för att stärka kvaliteten i grundutbildningen, främst inom humaniora och samhällsvetenskap.

I motion Fi20 yrkandena 13 och 22 framhålls bl.a. att Sverige behöver bättre skolor, högre kvalitet inom högskolan, mer forskning, mer kompetensutveckling på individens villkor i arbetslivet och en satsning på läsande. Samtidigt måste skolpolitiken läggas om i riktning mot tydlig betoning av kunskaper, större arbetsro, fler utvärderingar som tydligt kommuniceras till hemmen, satsning på lärarna samt radikala förändringar av gymnasiet, främst dess individuella program och yrkesutbildningar.

Utbildningsutskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig bakom de förslag och bedömningar som ligger till grund för regeringens förslag till utgiftsramar för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Förslagen innebär bl.a. att universitet och högskolor ges förstärkta resurser för humanistisk, teologisk, juridisk och samhällsvetenskaplig utbildning. För detta tillförs 100 miljoner kronor år 2002 och ytterligare 100 miljoner kronor år 2003. Ökningarna innebär en förstärkning med ungefär 7 %.

Asylsökande barn skall ha tillgång till förskola, skolbarnsomsorg och skola på liknande villkor som barn bosatta i Sverige. För detta tillförs 40 miljoner kronor år 2002 och 50 miljoner kronor fr.o.m. år 2003.

Forskningen om miljö och ekologiskt hållbar utveckling, som är ett av statsmakternas prioriterade forskningsområden, får totalt 440 miljoner kronor i höjda anslag under perioden 2002–2004. Som ett led i denna satsning tillförs Vetenskapsrådet 50 miljoner kronor per år under treårsperioden.

I oppositionspartiernas budgetalternativ ingår en rad förslag som utbildningsutskottet tidigare avstyrkt, t.ex. avvisande av maxtaxa inom barnomsorgen, inrättande av ett kvalitetsinstitut, införande av kvalificeringstrappa för universitet och högskolor, etc. Utskottet ser inget skäl att ändra tidigare ställ-

ningstaganden i dessa frågor. Beträffande övriga motionsyrkanden vill utbildningsutskottet hänvisa till att regeringen kommer att lämna förslag i fråga om den närmare fördelningen av resurserna till utbildning och forskning i höstens budgetproposition.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag till utgiftsramar för budgetåren 2002, 2003 och 2004 för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning och avstyrker motionerna Fi17 yrkande 5, Fi18 yrkande 7, Fi19 yrkande 4 och Fi20 yrkande 4 i vad avser detta utgiftsområde. Utskottet anser att finansutskottet också bör avstyrka motionerna Fi17 yrkandena 10 och 15, Fi19 yrkande 7, Fi20 yrkande 13 samt, i vad avser utgiftsområde 16, motionerna Fi17 yrkande 15, Fi18 yrkande 5, Fi19 yrkande 13, Fi20 yrkandena 22 och 23 och Fi33.

Stockholm den 10 maj 2001

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Beatrice Ask (m), Eva Johansson (s), Inger Lundberg (s), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Majléne Westerlund Panke (s), Tomas Högström (m), Torgny Danielsson (s), Tomas Eneroth (s), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Ulf Nilsson (fp) och Kalle Larsson (v).

Avvikande meningar

1. Utgiftsramar för utgiftsområdena 15 och 16, m.m. – m

av Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Tomas Högstrom (m) och Per Bill (m).

Moderata samlingspartiet säger nej till maxtaxan eftersom den införs på bekostnad av barnfamiljernas valfrihet och bortser från behovet av mångfald. Det offentliga stödet till barnomsorgen bör i så stor utsträckning som möjligt gå direkt till barnfamiljerna. En mångfald av alternativ att välja mellan, fler än vad som finns i dag, och konkurrens som stimulerar kvalitetsutveckling är bättre än politiskt dirigerade enhetslösningar för skola och barnomsorg.

Vi föreslår en tydlig kvalitetssatsning på skolan. Denna skall innehålla ett fritt skolval baserat på en nationell skolpeng, gedigen utvärdering och uppföljning av studieresultat, nationella kunskapsprov i grundskolan och en modern gymnasieexamen samt inrättandet av ett fristående, nationellt kvalitetsinstitut. Genom en nationell skolpeng säkras både elevernas fria val och förutsättningarna för mångfald och självständiga skolor i konkurrens om den bästa undervisningen. Vi vill öka de särskilda anslagen till skolan och införa en skolpeng. För införande av skolpeng beräknar vi i vårt budgetalternativ 60 miljarder kronor per år fr.o.m. år 2003. Det blir den största och viktigaste reformen för att förnya och förbättra den svenska skolan och utbildningsväsendet i Sverige.

De som i dag studerar inom ramen för Kunskapslyftet bör ges rimliga förutsättningar att fullfölja sin utbildning. Vi avvisar emellertid förslaget om en ”kommunalisering” av Kunskapslyftet och anser i stället att uppgifter som i dag ryms inom ramen för kunskapslyftsprojektet snabbare bör integreras i den kommunala vuxenutbildningen.

Ett särskilt anslag bör inrättas för den kvalificerade yrkesutbildningen, all folkhögskoleutbildning samt utfasningen av Kunskapslyftsprojektet. Vi föreslår att medel tillförs för en fortsatt utbyggnad av den kvalificerade yrkesutbildningen.

Universitet och högskolor bör få ökade medel till forskning och undervisning. Vi vill också avsätta medel till två nya stiftelsehögskolor fr.o.m. år 2002. Fördelningen av utbildningsplatser i högskolan skall baseras på studenternas val av lärosäte, inte regionalpolitiska målsättningar.

För att Sverige skall få en långsiktigt hållbar tillväxt och kunna hålla sig väl framme i den internationella konkurrensen krävs ytterligare satsningar på grundforskning och forskarutbildning. Vi föreslår att det år 2004 för dessa ändamål avsätts mer än en miljard kronor utöver regeringens förslag.

Vi anser att finansutskottet bör tillstyrka Moderata samlingspartiets förslag till utgiftsramar för utgiftsområdena 15 och 16 och avstyrka regeringens förslag. Finansutskottet bör också tillstyrka motion Fi17 yrkande 10 att riks-

dagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om skola och högre utbildning (7:4), motion Fi17 yrkande 15 att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av en politik som gör det lättare att förena arbete och familj (7:9) samt motion Fi33 att riksdagen beslutar att arbetet omedelbart inleds för att förändra familjepolitiken på ett sätt som är mera rättvist och inriktat på att stödja familjernas egna val i enlighet med vad som anförts i motionen.

2. Utgiftsramar för utgiftsområdena 15 och 16, m.m. – kd

av Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd).

Kristdemokraterna vill att det offentliga stödet till barnomsorgen skall nå alla barn. Familjen skall fritt kunna välja mellan att anlita kommunalt finansierad barnomsorg och annan barnomsorg. Det familjepolitiska stödet skall möjliggöra för föräldrarna att under en tid kunna minska sin arbetstid. Förslaget till maxtaxa avvisas.

Den centralstyrda skolsatsning som regeringen föreslår anser vi i stället bör dels utformas som en höjning av de generella statsbidragen så att kommunerna själva kan bestämma över resurstillskottets användning, dels tidigareläggas så att kommunerna redan år 2002 får ett ordentligt resurstillskott. Kristdemokraterna vill inom kommuner och landsting prioritera mer resurser till bl.a. skolan.

Vi anser att Ekeskolan och Hällsboskolan bör finnas kvar och avsätter medel för detta.

Förutsägbarhet och likvärdighet skall prägla studiestödssystemet. Kristdemokraternas förslag tar hänsyn till den enskilde studenten och innebär ekonomiska förbättringar för såväl högskolestudenter och övriga vuxenstudenter som för gymnasie studerande. Studiebidraget höjs från höstterminen 2003 till 1 250 kr per månad för studerande i åldern 16–25 år. Studiemedlen förbättras och fribeloppet avskaffas. Kristdemokraterna förespråkar en långsammare utbyggnadstakt av högskoleutbildningen än regeringen. Detta innebär, trots ett förbättrat studiestöd, att resurser frigörs till andra satsningar.

Utbyggnaden av antalet högskoleplatser bör ske i en takt som det finns sökande till och som organisationen mäktar med, så att inte utbildningens kvalitet blir lidande. Även fördelningen av högskoleplatser bör ses över. En del av högskolans nya platser bör i stället satsas inom yrkeshögskolan (kvalificerad yrkesutbildning).

För att ge lärosätena ytterligare resurser till kvalitetsfrämjande åtgärder anser vi att lärosätena, på det sätt som sker i många andra länder, skall tillåtas sälja utbildningsplatser till utländska intressenter.

Lärosätena bör få ökade resurser för forskning.

Vi anser att finansutskottet bör tillstyrka Kristdemokraternas förslag till utgiftsramar för utgiftsområdena 15 och 16 och avstyrka regeringens förslag.

Finansutskottet bör också tillstyrka motion Fi18 yrkande 5 att riksdagen godkänner de prioriterade områden för budgetpolitiken som anges i motionen som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 8.1–8.7).

3. Utgiftsramar för utgiftsområdena 15 och 16, m.m. – c

av Sofia Jonsson (c).

Centerpartiet avvisar förslaget till maxtaxa. Det offentliga stödet till barnomsorgen skall nå alla barn. Det är viktigt att det finns olika former av barnomsorg. Den moderna barnomsorgen skall ge utrymme för ny pedagogisk utveckling och olika tjänster anpassade efter den enskilda familjens behov.

Centerpartiets alternativ till regeringens vårbudget innehåller bl.a. en satsning på skolan med inriktning på grundskolan på totalt 9,8 miljarder kronor under den kommande treårsperioden.

Skolpolitiken måste fokusera på skolans huvuduppgift: att garantera elevernas rätt till kunskaper. Därför måste ökad vikt läggas vid de viktigaste kunskaperna, att läsa, skriva och räkna. Fokus måste läggas på uppnådda kunskapsmål, inte på antalet år eleven tillbringat i skolan.

En bättre fungerande grundskola är det enskilt viktigaste steget för en gymnasieskola där fler elever kan bli godkända och behöriga till högre utbildning. Målet om en gymnasiekompetens som omfattar alla måste kompletteras med fler vägar för att nå målet, t.ex. lärlingsutbildning. Gymnasieskolan bör, mot bakgrund av de många avhopp som sker i dag, kompletteras med en utbildningsgaranti som ger elever rätt att slutföra gymnasieutbildningen upp till 25 års ålder.

För att ytterligare underlätta för människor att ta steget till högre utbildning vill Centerpartiet reformera studiemedelssystemet. Centerpartiets förslag innebär lika delar bidrag och lån inom ramen för ett oförändrat totalbelopp.

I dag finns ett stort behov av kvalificerad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå. Centerpartiet vill därför öka antalet platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen.

Den kraftiga utbyggnaden av högskolan i hela landet behöver nu kompletteras med insatser för att stärka forskningen vid främst de mindre och medelstora högskolorna. Centerpartiet förordar inrättandet av en kvalificeringstrappa som gör det möjligt för högskolor att successivt bygga upp forskningsmiljöer och därmed få ökade resurser och större examinationsrättigheter.

Distansutbildning är ett viktigt komplement till traditionell högskoleutbildning. Centerpartiet eftersträvar en helt ny distanshögskola förenad med ökade krav på landets högskolor att göra kurser tillgängliga via Internet. Distansutbildning bör stimuleras genom ett förändrat resurstilldelningssystem.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka Centerpartiets förslag till utgiftsramar för utgiftsområdena 15 och 16 och avstyrka regeringens förslag. Fi-

nansutskottet bör också tillstyrka motion Fi19 yrkande 7 att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om utbildning (avsnitt 4.2.1) och motion Fi19 yrkande 13 att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om familjepolitik (avsnitt 4.2.8).

4. Utgiftsramar för utgiftsområdena 15 och 16, m.m. – fp

av Ulf Nilsson (fp).

Folkpartiet vill genomföra en reform som ger mer makt och marginaler i barnfamiljernas vardag. Barnomsorgskonto, etableringsfrihet för privata alternativ i barnomsorgen och barnomsorgspeng skulle bl.a. garantera valfrihet mellan olika barnomsorgsformer. Maxtaxan avvisas.

Folkpartiet säger ja till regeringens förslag om specialdestinerade extrapengar till skolan. Inga pengar i världen kommer dock att lösa skolans problem om inte samtidigt skolpolitiken läggs om i riktning mot tydlig betoning av kunskaper, större arbetsro, fler utvärderingar som tydligt kommuniceras med hemmen, satsning på lärarna samt radikala förändringar av gymnasiet, främst dess individuella program och yrkesutbildningar.

Dagens gymnasium grundas på den felaktiga föreställningen att alla elever är lika och kan lära samma sak på lika lång tid. En yrkesinriktad elev måste få möjlighet att gå igenom gymnasiet utan att behöva läsa samma teoretiska kurser som elever på väg mot högskolan. Sverige måste i stället få en lärlingsutbildning som kan vara ett kvalificerat alternativ för intresserade elever. Folkpartiet vill införa en särskild yrkesexamen, en lärlingsexamen och en studentexamen för behörighet för högskolan. En s.k. gymnasiebank bör införas. Det innebär en möjlighet att senare i livet komplettera uteblivna gymnasiestudier i ungdomen.

Skolan måste avregleras och statliga hinder för privata alternativ undanröjas. Godkända fristående skolor måste garanteras ekonomiska resurser som motsvarar de kommunala skolornas. Genom en skolpeng ges medborgaren större makt och valfrihet.

Ett rättvist studiestödssystem behövs för att alla som vill skall få möjlighet att studera på högskolan eller komplettera grundskola och gymnasieskola som vuxna. Folkpartiet anser att totalbeloppet i studiestödssystemet skall höjas och att fribeloppsgränsen för extrainkomster skall höjas.

Folkpartiet föreslår inom ramen 500 miljoner kronor extra till fri och obunden grundforskning vid landets universitet och högskolor. Förstärkningen kan bl.a. användas till inrättandet av nya tjänster för doktorander och nydisputerade forskare. En minskad utbyggnadstakt för högskolan ger möjligheter att satsa 400 miljoner kronor ytterligare på åtgärder för att stärka kvaliteten i grundutbildningen, främst inom humaniora och samhällsvetenskap.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka Folkpartiets förslag till utgiftsramar för utgiftsområdena 15 och 16 och avstyrka regeringens förslag. Finansutskottet bör också tillstyrka motion Fi20 yrkande 13 att riksdagen godkänner vad som i motionen anförs om genomförande av en kunskaps- och utbildningsreform, motion Fi20 yrkande 22 att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av avreglering inom vården och skolan samt motion Fi20 yrkande 23 att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en reformerad familjepolitik.

Innehållsförteckning

Utbildningsutskottets överväganden	2
Utgiftsramar för utgiftsområde 15 Studiestöd	2
Regeringens förslag.....	2
Oppositionspartiernas förslag.....	2
Utbildningsutskottets ställningstagande	3
Utgiftsramar för utgiftsområde 16 Utbildning och	
universitetsforskning	3
Regeringens förslag.....	3
Oppositionspartiernas förslag.....	4
Utbildningsutskottets ställningstagande	6
Avvikande meningar	8
1. Utgiftsramar för utgiftsområdena 15 och 16, m.m. – m	8
2. Utgiftsramar för utgiftsområdena 15 och 16, m.m. – kd	9
3. Utgiftsramar för utgiftsområdena 15 och 16, m.m. – c.....	10
4. Utgiftsramar för utgiftsområdena 15 och 16, m.m. – fp	11